

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
P.I. GRAVE

JAARVERSLAG 2022

1. Samenstelling commissie van toezicht

De commissie van toezicht had gedurende het verslagjaar de volgende samenstelling.

De commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit 11 leden. De commissie streeft er naar een afspiegeling te vormen van de samenleving. Hiertoe is in artikel 11, derde lid van de Penitentiaire maatregel bepaald dat de commissie van toezicht zo breed mogelijk is samengesteld. In 2022 maakten in ieder geval een met rechtspraak belast lid van de rechterlijke macht, een advocaat, een medicus, een deskundige uit de kring van het maatschappelijk werk alsmede een psychologe deel uit van de commissie van toezicht.

Het secretariaat van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit één secretaris en daarnaast nog een plaatsvervangend secretaris.

Allen zijn als juridisch medewerker verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

De administratieve ondersteuning van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit vier administratieve medewerkers verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

Ledenwerving:

In het jaar 2022 heeft zich een wijziging voorgedaan in de samenstelling van de commissie van toezicht. Eén lid is op 1 februari 2022 toegetreden tot de commissie van toezicht.

Eén lid heeft na een periode van 15 jaar op 1 juli 2022 afscheid genomen van de commissie van toezicht.

Per 1 juni 2022 is een nieuw lid tot de commissie van toezicht toegetreden teneinde het lid, die op 1 juli 2022 afscheid heeft genomen op te volgen.

Deskundigheidsbevordering

De voorzitter houdt toezicht op de (bij)scholing van de commissieleden. Voor nieuwe commissieleden is er een introductietraject onder leiding van een mentor. Jaarlijks worden de leden die optreden als (plaatsvervangend) voorzitters van de beklagcommissie in het voorjaar bijgeschoold over de actualiteiten penitentiair recht. In de (bij)scholing van de secretarissen wordt voorzien door het opleidingsprogramma van de strafsector van de rechtbank 's-Hertogenbosch. Maandelijks ter vergadering wordt aandacht besteed aan bijzondere thema's en/of onderwerpen.

Zo is in 2022 in de maandelijks vergaderingen van de commissie onder meer gesproken over de uitvoering van telefonie op cel, de bejegening van gedetineerden (motiverende bejegening), geluidsoverlast, de Wet Straffen en beschermen, de winkel, voeding en de bemiddeling bij het indienen van een grief. Periodiek wordt in de commissievergadering een deskundige uit het personeel van de inrichting of van een belangrijke ketenpartner uitgenodigd om over een bijzonder thema te vertellen.

In februari 2022 heeft het hoofd Veiligheid P.I. Grave, een toelichting gegeven op het onderwerp 'goederen op cel'. Met de introductie van de meerpersoonscel is de hoeveelheid goederen op cel toegenomen. De inrichting is op zoek naar een manier om de goederen op cel te kunnen beperken. Na bespreking binnen de vergadering van de commissie van toezicht en de Gedeco is gekozen om elke gedetineerde te voorzien van twee bakken, waarin zij hun goederen kunnen bewaren. De hoeveelheid goederen worden op deze manier beperkt tot het aantal goederen dat past in de bakken en dit komt de veiligheid op cel ten goede.

Daarnaast heeft de commissie gesproken over het onderwerp zelfreflectie binnen de commissie van toezicht. Naar aanleiding van de gemaakte afspraken is er tijdens het afgelopen verslagjaar een rooster opgesteld, zodat er intervisie kon plaatsvinden. Dit is als zinvol ervaren, zodat ook voor het jaar 2023 is gekozen om dit voort te zetten. De diverse voorzitters nemen als lid van de beklagcommissie deel aan zittingen van de andere voorzitters. Een zitting zal gesplitst worden, zodat de intervisie vica versa kan plaatsvinden. Daarnaast worden van de commissie en de jurisprudentie van de RSJ besproken. De commissie van toezicht heeft ook dit jaar gebruik gemaakt van de informatie van het kenniscentrum. De secretaris ontvangt iedere maand de nieuwsbrief van het kenniscentrum en stuurt deze door naar de leden. Van belang zijnde onderwerpen worden steeds op de vergaderingen besproken.

2. Algemeen

Vergaderingen van de commissie

De commissie heeft het afgelopen jaar elf maal vergaderd. De vergaderingen vonden steeds plaats op de tweede woensdag van de maand. De vergaderingen vonden plaats via een skypeverbinding dan wel in de inrichting zelf en werden steeds bijgewoond door een of meer directieleden. In 2022 is er geen aanleiding voor de commissie geweest om een vergadering buiten de aanwezigheid van de directie te laten plaats vinden. De vergaderingen werden gehouden aan de hand van een aantal vaste agendapunten, zoals de wettelijk voorgeschreven meldingen strafcelplaatsingen en ordemaatregelen, de verslagen van de maandcommissarissen en van de beklagcommissies, eventuele klachten in bemiddeling, mededelingen van de directie en bespreking van de ingekomen stukken.

Daarnaast zijn ad hoc onder andere de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- Nieuwsbrieven Kenniscentrum Commissie van Toezicht;
- Jaarverslag Commissie van Toezicht P.I. Grave 2021;
- Toetsingscriteria voor de commissies van toezicht bij het gevangeniswezen;
- Maatregelen DJI naar aanleiding van de coronapandemie;
- Jurisprudentiebulletin RSJ;
- Jaarverslag RSJ 2021;
- Jaarverslag Klankbordgroep Commissies van Toezicht 2021;
- Gebeurtenissen in de inrichting;
- Wet straffen en beschermen;
- Coronamaatregelen;
- Bemiddeling;
- Actualiteiten penitentiair recht.

De commissie is in de maand augustus niet in een vergadering bijeengekomen, vanwege het zomerreces. In de maanden januari en februari is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de vergadering digitaal te beleggen via een skypeverbinding. In de overige maanden heeft de vergadering fysiek plaatsgevonden in de inrichting.

In navolging op het voorgaande jaar heeft de commissie van toezicht de werkwijze met betrekking tot het digitaal verstrekken van de vergaderstukken tijdens dit jaar gehandhaafd. Elk lid van de commissie van toezicht heeft daartoe een iPad in het bezit en de directie heeft toestemming gegeven om de inrichting met de iPad te mogen betreden. De commissie maakt gebruik van de samenwerkruimte. De stukken voor de vergadering alsmede de stukken voor de beklagzitting worden op de samenwerkruimte geplaatst. De leden van de commissie van toezicht ervaren het werken met de samenwerkruimte nog altijd niet als een grote vooruitgang in vergelijking met de eerdere werkwijze. Gedurende een vergadering en/of beklagzitting moet men nog steeds meermalen vaker inloggen, omdat het systeem automatisch uitlogt nadat het een aantal minuten niet is gebruikt. Het wachtwoord moet frequent en op ingewikkelde wijze gewijzigd worden. Daarnaast ontbreekt nog steeds de mogelijkheid tot het maken van aantekeningen. De commissie van toezicht hoopt nog steeds dat het systeem verder ontwikkeld gaat worden, waardoor het gebruiksvriendelijker wordt.

Overleggen met de directeur van de inrichting

Eenmaal per jaar is er een vast overleg gepland tussen de voorzitter van de commissie en de (plv.) vestigingsdirecteur(en). In het jaar 2022 heeft dit specifieke overleg op 25 juli 2022 plaatsgevonden. Het thema binnen dit overleg zijn de toetsingscriteria gevangeniswezen. Frequent werd de commissie van toezicht door de directeur van de inrichting op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de P.I. samenhangend met de maatregelen naar aanleiding van het beperken van de verspreiding van het coronavirus binnen de inrichting. Normaliter is de aanleiding voor deze gesprekken doorgaans gelegen in bijzondere voorvallen die zich in de inrichting hebben voorgedaan of in procedurele en praktische zaken rondom de zittingen van de beklagcommissies.

Samenwerking met de directie

De samenwerking met de diverse directieleden is gedurende dit verslagjaar naar tevredenheid verlopen. De directie heeft tijdens de vergadering telkens mededeling gedaan van de lopende zaken en van (nieuwe) ontwikkelingen die betrekking hadden op de gang van zaken binnen de inrichting. De commissie heeft daarbij de indruk gehad dat zij adequaat werd geïnformeerd.

Het afgelopen jaar werd de directie van de P.I. Grave, net zoals alle P.I.'s maar ook alle burgers van Nederland, nog steeds geconfronteerd met de coronapandemie en de gevolgen daarvan. De directie zag zich genoodzaakt tot het nemen van vergaande maatregelen om de verspreiding van het coronavirus binnen de P.I. te beperken.

In het kader van de coronamaatregelen en gezien de oplopende besmettingen onder gedetineerden en personeel was de directie, in januari 2022, genoodzaakt om de gehele PI (alle afdelingen) in quarantaine te zetten, een totale lockdown van de inrichting.

Dit hield in dat gedetineerden gedurende een periode van minimaal vijf dagen op eigen cel moesten verblijven en dagelijks alleen konden deelnemen aan het lucht- en persoonlijke verzorgingsmoment (PV). De uitbraak van het coronavirus was na het nemen van deze maatregel snel onder controle.

Vanaf maart 2022 zijn de coronamaatregelen gefaseerd afgebouwd en kon de compartimentering worden losgelaten. Eind april 2022 waren alle coronamaatregelen afgebouwd en konden de gedetineerden, zonder restricties, weer deelnemen aan alle onderdelen van het dagprogramma.

Per 11 april 2022 is een nieuw dagprogramma van start gegaan.

In 2022 is de keuken van de P.I. Grave verbouwd. Het gaat om een grote verbouwing, waarbij de keuken volledig elektrisch zal worden. Dit betekende ook een verzwaring van de meterkast. Naar aanleiding hiervan is er op drie avonden geen stroom geweest, wat heeft geleid tot de nodige commotie en klachten. Daarnaast is gedurende een periode van drie weken het bezoekmoment komen te vervallen, nu de keuken in dezelfde hoek ligt als de bezoekszaal.

Tijdens de verbouwing van de keuken is de directie overgegaan tot de verstrekking van de bekende 'zwarte bakken' als maaltijd voor de gedetineerden. Tijdens deze periode is duidelijk geworden dat de 'zwarte bakken' niet in de smaak vielen van de gedetineerden. Veel maaltijden werden weggegooid. De gedetineerden kozen steeds vaker voor het zelf koken van de maaltijden.

Het afgelopen jaar is er een drone detectiesysteem geïnstalleerd, waardoor 87% van de drones kunnen worden gedetecteerd.

De P.I. Grave beschikt over een goede en prachtige telehoorvoorziening, maar heeft gedurende het jaar 2022 het gebruik hiervan moeten terugbrengen. Dit heeft te maken met een capaciteitsprobleem en het feit dat personeel dat nodig is voor telehoren niet wordt gefinancierd. DJI wil geen budget beschikbaar stellen en ook vanuit DVO en de rechtbanken wordt geen budget beschikbaar gesteld. De commissie vindt het uitermate jammer dat er geen oplossing is/komt voor bovengenoemd probleem, nu het telehoren van alle kanten wordt toegejuicht.

De problematiek rondom de winkel en het bestelproces is meerdere malen tijdens de vergadering besproken. Daarbij zijn ook de stijgende winkelprijzen onderwerp van gesprek geweest. De directie heeft aangegeven dat de winkel landelijk is aanbesteed, waardoor het moeilijk is om hier invloed op uit te oefenen. De commissie heeft al meerdere malen, middels het schrijven van brieven aan de betrokken instanties, haar zorgen geuit. De commissie van toezicht heeft dit jaar ook een bezoek gebracht aan de P.I. Ter Peel om meer inzicht te krijgen in het proces rondom de winkel. Het is de commissie opgevallen dat het bestelproces niet gedigitaliseerd is, waardoor problemen ontstaan bij het verwerken van de bestellingen. Bij het aangaan van de overeenkomst met de leverancier is overeengekomen dat er bestelzuilen zouden worden geplaatst, zodat bestellingen digitaal kunnen worden doorgezonden, maar deze zijn nooit geplaatst. Daarnaast is gevraagd om het wekelijks besteedbaar bedrag voor boodschappen te verhogen, nu de winkelprijzen steeds meer stijgen. De gedetineerden willen niet meer kunnen bestellen, maar willen graag nog wel hetzelfde kunnen bestellen dan voorheen.

De directie is in 2020 overgegaan op telefonie op cel. Vanwege de aanhoudende grote belangstelling

vanuit de gedetineerden voor telefonie op cel was er nog altijd sprake van overbelasting van het netwerk, waardoor er veel storingen optraden gedurende telefoongesprekken. Er is gebleken dat maximaal 140 gedetineerden gelijktijdig gebruik kunnen maken van telefonie op cel. Bij overschrijding van dit aantal verslechtert de telefoonverbinding (ruis, wegvallen van de verbinding). De directie heeft deze problemen trachten op te lossen door in september 2022 een belschema te introduceren. Voorheen konden alle gedetineerden tussen 8.00 en 23.00 uur onbeperkt bellen. Dit is niet meer mogelijk. Vanaf 1 september 2022 kunnen alle gedetineerden tussen 8.00 en 17.00 uur onbeperkt bellen. Vanaf 17.00 uur is een belschema opgesteld. Het belschema bestaat uit drie belblokken, te weten: 17.00 tot 18.40 uur, 18.40 tot 20.20 uur en 20.20 tot 22.00 uur. Deze belblokken wisselen elkaar per afdeling gedurende de week af. Naar aanleiding van de invoering van de belblokken is het aantal klachten met betrekking tot de telefoonverbinding afgenomen.

Per september 2022 zijn er nieuwe huisregels opgesteld. Een samenvatting van de nieuwe huisregels maakt deel uit van de celinventaris in de P.I. Grave. De huisregels zijn verder in te zien in de bibliotheek of op de teamkamer van de afdeling. Tevens zijn de huisregels verstrekt aan de leden van de commissie van toezicht.

De directie is in het jaar 2022 meerdere malen geconfronteerd met een dusdanig personeelstekort dat het dagprogramma diende te worden aangepast. De directie heeft een wervingscampagne opgezet en deze is positief gebleken. De directie heeft naar aanleiding hiervan openstaande vacatures kunnen invullen.

De P.I. Grave is per 29 november 2022 gaan samenwerken met een nieuwe cateraar 'Vitam'. De gedetineerden zijn tevreden over de kwaliteit van het voedsel. Het is smakelijker en beter. In het kader van gezond leven en duurzaamheid, wordt er meer kip en vis geserveerd. Het doel is om, in het kader van de duurzaamheid, 35% vegetarisch te gaan consumeren. Voor deze overgang wordt acht jaar uitgetrokken. Thans heeft de directie gekozen voor een vast aanbod, maar na een overgangperiode zal er meer variatie komen en zullen er op termijn keuzemogelijkheden komen voor de gedetineerden. Wel vraagt de commissie in dit verband aandacht voor het niet verstrekken van "vers/groenten e.d." aan de gedetineerden met een kortere straf dan 8 weken. De commissie acht het moeilijk te begrijpen dat er aan de ene kant gestreefd wordt naar duurzaamheid in het consumeren, terwijl aan de andere kant het grootste deel van de populatie daarvan wordt uitgesloten. Capaciteit- en leveringsproblemen zouden aan het niet verstrekken ten grondslag liggen (kort gestraften zouden de inrichting al verlaten voor uitlevering van goederen). Voor kort gestraften met een straf van minder dan 2 weken valt dit te begrijpen, doch niet voor kort gestraften met een straf tussen 2 en 8 weken.

In 2022 werden door de directeur 88 mededelingen gezonden aan de secretaris van de commissie ingevolge het bepaalde in artikel 24, zesde lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een afzonderingscel in het kader van een ordemaatregel, en 195 mededelingen ingevolge het bepaalde in artikel 55, tweede lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een strafcel in het kader van een disciplinaire straf. Er zijn dit verslagjaar 2 mededelingen gedaan ingevolge het bepaalde in artikel 33, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende de bevestiging van mechanische middelen.

Overige overleggen

De leden van de commissie van toezicht ontvangen de notulen van de Gedeco-overleggen. Ook hielden maandcommissarissen met regelmaat contact met de gedetineerden die in het verslagjaar deelnamen aan de Gedeco. Het Gedeco-overleg wordt steeds bijgewoond door een lid van de commissie. Het Gedeco-overleg vond fysiek in de inrichting plaats. De commissie vindt het van belang te benadrukken dat de directie zich voortdurend inspant en actief leden probeert te werven om een Gedeco te kunnen vormen. De directie onderschrijft dit belang en mede vanuit dit belang heeft de directie ervoor gekozen om elke afdelingsreiniger lid van de Gedeco te maken. De afdelingsreiniger geniet over het algemeen genomen enig aanzien op de afdeling en staat in contact met alle gedetineerden op de afdeling, waardoor zij de afdeling goed kunnen vertegenwoordigen.

Formeel en informeel vindt er contact plaats tussen de voorzitter en de voorzitters van 'naburige' commissies van toezicht. Tevens heeft de voorzitter van de commissie van toezicht één keer per jaar een

gesprek met de leiding van de strafsector van de rechtbank Oost-Brabant over de continuïteit en kwaliteit van de administratie en het secretariaat. Gedurende het afgelopen verslagjaar heeft dit overleg plaatsgevonden in januari 2022. Terugkerende onderwerpen tijdens dit overleg zijn de formatie van de ondersteuning van de commissie van toezicht en verschaffing van de middelen benodigd voor het digitale werkproces.

3. Activiteiten commissieleden tijdens het verslagjaar

Op 16 mei 2022 hebben een aantal leden en de secretaris namens de commissie van toezicht de landelijke themadag van de Commissies van Toezicht 2022 bijgewoond. Het thema van de dag was: Toezicht zonder inzicht leidt tot een commissie zonder uitzicht; over heden en toekomst van ons maatschappelijk toezicht.

In juni 2022 heeft de voorzitter het voorzittersoverleg van de commissies van toezicht en de klankbordgroep bijgewoond.

Op 4 november 2022 heeft de commissie van toezicht, in het bijzijn van de directie een werkbezoek gebracht aan P.I. Ter Peel te Evertsoord.

4. Activiteiten in het kader van de adviestaak

De commissie heeft in een eerdere brief d.d. 15 juli 2019 de aandacht gevraagd voor de problematiek in verband met de centralisering van het winkelsysteem. Tegen het einde van 2019 was deze problematiek grotendeels opgelost. Echter in juli van 2021 is de winkel overgegaan op een andere leverancier en zijn de problemen weer in volle omvang terug gekeerd, waardoor de commissie toenemende onmacht, onvrede en zorg bij zowel de gedetineerden als medewerkers signaleert. In september 2021 zijn deze problemen nog niet verholpen en lijken zij eerder toe te nemen, reden voor de commissie om een brief op te stellen en te verzenden aan de staatssecretaris Justitie en Veiligheid om aandacht te vragen voor deze problematiek. De brief is tevens verzonden aan de vestigingsdirecteur P.I. Grave, Hoofddirecteur DJI, Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, algemeen voorzitter RSJ en de voorzitter Klankbordgroep CvT's. Ook in 2022 is de winkel maandelijks onderwerp van gesprek geweest tijdens de vergadering. De commissie hecht er dan ook belang aan dat zij deze problematiek aan de orde blijft stellen, nu deze onverminderd nog steeds aan de orde is.

De commissie heeft in het verslagjaar 2019 haar zorgen geuit over het toenemend aantal gedetineerden met psychische problematiek en agressieproblematiek en daartoe een brief opgesteld, die is verzonden aan de vestigingsdirecteur P.I. Grave, de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, Algemeen voorzitter RSJ en de Hoofddirecteur DJI. De commissie hecht er belang aan dat zij deze problematiek aan de orde blijft stellen, nu deze onverminderd nog steeds aan de orde is. De directie heeft eens in de twee weken een overleg met de psychologen. Daarnaast heeft de directie eens in de twee maanden een overleg met de psychiaters. De commissie heeft gedurende het verslagjaar de ontwikkeling van het arrestantenregime en HvB-regime in P.I. Grave nauwgezet gevolgd en zal deze blijven volgen.

De commissie heeft daarnaast specifiek aandacht gevraagd voor de volgende onderwerpen:

- De regelmatige slechte verbinding bij het gebruik van telefonie op cel;
- De commissie heeft in het verslagjaar wederom haar zorgen geuit over het toenemend aantal gedetineerden met psychische problematiek en agressieproblematiek. De directie heeft eens in de twee weken een overleg met de psychologen. Daarnaast heeft de directie eens in de twee maanden een overleg met de psychiaters.

De commissie heeft in het verslagjaar geen aanleiding gevonden adviezen te geven aan de directie.

5. Activiteiten in het kader van de toezichthoudende taak

De commissie acht het haar taak om 'namens de samenleving' en onafhankelijk van de Inspectie, toezicht te houden op alles wat met (de bejegening van) de gedetineerden te maken heeft. De insteek van de gerevitaliseerde toezichthoudende taak is de gedetineerdenzorg, het perspectief van de gedetineerden staat daarbij voorop. Aan de hand van de toezichtgebieden die door de RSJ zijn opgesteld, heeft de commissie voor 'Grave' de gebieden benoemd, die specifiek met het houden van toezicht verband houden, en die los staan van het maandcommissariaat en de beklagrechtspraak. Enkele voorbeelden van die toezichtgebieden zijn: 'bejegening gedetineerden', 'bad en winkel', 'contacten buitenwereld', en 'activiteiten'. De commissie van toezicht heeft ervoor gekozen de thema's regelmatig gesprek van onderwerp te laten zijn tijdens de maandelijkse vergadering.

Het Hoofd Zorg heeft per kwartaal een overzicht aangeleverd, waarin de medische klachten staan vermeld. Het Hoofd Zorg heeft daarnaast een jaaroverzicht 2022 aangeleverd. In het jaar 2022 zijn 60 medische klachten ingediend, waarvan 47 klachten zijn bemiddeld. In twaalf klachten kon niet bemiddeld worden, nu de gedetineerde voortijdig met ontslag was of wel overgeplaatst was. Eén klacht was doorgestuurd naar de Medisch Adviseur. Deze klacht is door de Medisch Adviseur alsnog afgewezen.

De maandcommissarissen spreken maandelijks meermalen met medewerkers en voeren een open gesprek met die medewerkers over de stand van zaken, aandachtspunten en hun eventuele zorgen binnen de PI. De medewerkers weten dat de commissarissen de verkregen info ter vergadering van de commissie van toezicht kunnen brengen. De commissie ziet dat de medewerkers open zijn in hun informatie, ook als het kritiek betreft. Deze open sfeer kenmerkt de PI Grave. De commissie wil dan ook haar waardering uitspreken voor de medewerkers van P.I. Grave.

De toezichthoudende taak van de maandcommissarissen heeft plaatsgevonden door eigen waarneming op de diverse afdelingen.

6. Activiteiten in het kader van de bemiddelingstaak

Werkzaamheden van de maandcommissaris

Om de twee weken op een donderdag bezoekt een lid van de commissie van toezicht als maandcommissaris de inrichting. Alle leden hebben deze taak bij toerbeurt volgens een vastgesteld schema vervuld. Middels zogenaamde sprekersbriefjes kunnen gedetineerden zich aanmelden voor het 'spreekuur' van de maandcommissaris. Deze bezoeken werden door de maandcommissaris, het personeel en de gedetineerden als nuttig en prettig ervaren. De maandcommissaris heeft in beginsel tijdens de eerstvolgende vergadering na zijn bezoek (mondeling en schriftelijk) verslag uitgebracht van zijn gesprekken met gedetineerden en personeelsleden over eventuele problemen.

Zoals hiervoor aangegeven hechten de maandcommissarissen belang aan het fysiek kunnen bezoeken van de diverse afdelingen. Te meer nu de maandcommissarissen tijdens deze bezoeken regelmatig 'spontaan' door gedetineerden worden benaderd. De maandcommissarissen zijn blij dat zij de afdelingen weer fysiek kunnen bezoeken, omdat zij nu, na opheffing van de coronamaatregelen, weer zichtbaar zijn in de inrichting. De aard van de gesprekken is erg verschillend. Soms is de maandcommissaris niet meer dan een luisterend oor, maar in de meeste gevallen wordt een concreet probleem aan de orde gesteld en probeert de maandcommissaris de gedetineerde te adviseren of samen met hem een oplossing voor zijn probleem te vinden. Indien aan de orde, wordt gesproken met personeelsleden, een afdelingshoofd of met een vertegenwoordiger van de directie. De maandcommissaris kan ook het advies geven beklag in te stellen.

Daarnaast brengen de maandcommissarissen, in vooraf samengestelde koppels, onaangekondigde bezoeken aan de P.I. Grave. Deze bezoeken hebben plaats tijdens de avonduren, in de weekenden en tijdens kantooruren. Van deze onaangekondigde bezoeken worden verslagen opgemaakt, welke tijdens de eerstvolgende vergadering na het bezoek worden besproken. De onaangekondigde bezoeken worden als heel waardevol beschouwd.

In september 2022 hebben twee leden van de commissie van toezicht een onverwacht bezoek gebracht aan de P.I. Grave, meer in het bijzonder aan de keuken en de badafdeling. Sinds 2022 beschikt de P.I.

Grave over een nieuwe keuken. De leden hebben een rondleiding gehad door de keuken en de aanwezige hoofdkok heeft een toelichting gegeven op de werkzaamheden in de keuken. En koks en psychologen gaven een toelichting op hun werkzaamheden. Daarnaast is een bezoek gebracht aan de badafdeling en hebben de leden mee kunnen kijken hoe de procedure met betrekking tot inkomsten wordt doorlopen. Het naar aanleiding van dit onaangekondigd bezoek opgemaakt verslag is op de vergadering van de commissie van toezicht besproken.

In december 2022 hebben twee leden van de commissie van toezicht een onaangekondigd bezoek gebracht aan de P.I. Grave. Zij zijn aanwezig geweest bij een plaatsing in afzonderingscel, waarbij de gedetineerde door het IBT werd begeleid. Daarnaast hebben zij een bezoek gebracht aan de werkzaal en gesproken met de werkmeester. Als laatste hebben zij de keuken bezocht en gesproken met de hoofdkok. De nieuwe voedingslijn is besproken. Het naar aanleiding van dit onaangekondigd bezoek opgemaakt verslag is op de vergadering van de commissie van toezicht besproken.

In dit verslagjaar is naar aanleiding van sprekersbriefjes 50 keer een gedetineerde door een maandcommissaris bezocht. Dit is meer als in 2021, toen zijn er 40 gedetineerden bezocht. De maandcommissaris heeft in 2022 meer verzoeken ontvangen, maar ten tijde van het bezoek van de maandcommissaris bleek regelmatig dat de desbetreffende gedetineerde overgeplaatst was of de inrichting te hebben verlaten.

Door de reguliere en incidentele bezoeken heeft de commissie op informele wijze contact gehad met een groot aantal gedetineerden en vaak ook met personeelsleden. De voorzitter van de commissie voert (zoals hiervoor al is opgemerkt) in dit kader het overleg met de directeur. Mede door deze contacten heeft de commissie voeling gehouden met de dagelijkse gang van zaken binnen de inrichting en een goed zicht kunnen houden op de zich binnen de inrichting afspelende problemen.

Bemiddeling

Per 1 januari 2021 is in de Penitentiaire Beginselenwet een nieuwe vorm van bemiddeling opgenomen: de geformaliseerde bemiddeling. De geformaliseerde bemiddeling is ingegeven door de landelijke toename van het aantal beklag- en beroepszaken en omdat veel van de klachten betrekking hebben op de bejegening van en de communicatie met gedetineerden.

De gedetineerden hebben een brief ontvangen waarin zij over de bemiddeling zijn geïnformeerd. De commissie van toezicht heeft de geformaliseerde bemiddeling ondergebracht bij de maandcommissarissen.

De commissie van toezicht maakt gebruik van het door de landelijk coördinator commissies van toezicht ter hand gestelde vernieuwde beklagformulier, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen een klacht en een grief en waaruit de gedetineerde een keuze kan maken.

De administratie zorgt dat de dienstdoende maandcommissaris de beschikking krijgt over de ingediende grieven, zodat deze terstond bemiddeld kunnen worden. De maandcommissaris brengt verslag uit van de uitkomst van de bemiddeling.

Wat is (een verzoek tot) bemiddeling?

Het eerste lid van art. 59a Pbw luidt: “De gedetineerde heeft het recht zich, mondeling of schriftelijk, tot de commissie van toezicht te wenden met het verzoek te bemiddelen ter zake van een grief omtrent de wijze waarop de directeur zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem heeft gedragen of een bij of krachtens deze wet gestelde zorgplicht heeft betracht. Een gedraging van een ambtenaar of medewerker jegens de gedetineerde wordt met het oog op de toepassing van deze bepaling als een gedraging van de directeur aangemerkt.”

Bemiddeling, althans een verzoek daartoe, omschrijft de wet als een recht van de gedetineerde.

Bemiddeling moet door de commissie van toezicht worden gegarandeerd.

Mondelinge toelichting door beide ‘partijen’ is een basisvereiste van bemiddeling.

Bij voorkeur worden “partijen” in elkaars tegenwoordigheid gehoord.

In onze praktijk bestaat de informele bemiddelingsmogelijkheid te weten bemiddeling door de maandcommissaris naar aanleiding van bij hem of haar ingekomen grieven.

Doelmatige bemiddeling is niet alleen afhankelijk van de bevoegdheden en vaardigheden van leden van de commissie van toezicht, maar eist onder meer nog dat degene die in de bemiddelingsprocedure

namens de directeur optreedt, voldoende kennis van het betreffende probleem heeft en tenminste enige beslissingsmacht heeft. Ook hij zal immers op enig moment in het concrete geval water bij de wijn moeten kunnen doen en in het algemeen ook maatregelen moeten kunnen treffen die meer structureel en preventief zijn. Kortom maatregelen om goede bejegening en communicatie te bevorderen. Wil de bemiddeling een succes kunnen worden dan is er dus ook vanuit de inrichtingen investering (van onder meer tijd en aandacht) nodig en dient voortvarendheid betracht te worden.

De commissie heeft, na evaluatie, in het jaar 2022 de uitdrukkelijke wens uitgesproken de bemiddeling verder te professionaliseren. Daartoe zal medewerking worden gevraagd van de directie. In overleg met de directie zal de werkwijze in 2023 verder geprofessionaliseerd worden. Ondertussen is wel al gebleken dat personele capaciteitsproblemen de nodige hindernissen opwerpen.

De commissie van toezicht heeft in 2022 163 bemiddelingsverzoeken ontvangen. De tabel in bijlage A geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover grieven zijn ingediend in 2022.

Kort van tevoren of na een gesprek en door bemiddeling van de maandcommissaris zijn er 56 grieven ingetrokken en derhalve afgedaan. Op basis van ontslag en overplaatsing alvorens het gesprek plaatsvond, zijn 66 grieven afgedaan.

Grievens		2021	2022
Grievens afgedaan	Bemiddeld/ingetrokken	17	56
	Klager wenst geen gesprek	6	
	Klager met ontslag	7	35
	Klager overgeplaatst	9	31
Grief omgezet naar klacht		4	41
Openstaand		0	0
Totale aantal grieven		43	163

7. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak

In het verslagjaar is iedere week, behoudens vakantieperioden, op donderdag, en incidenteel op dinsdag, een beklagzitting gehouden, mede gelet op de bevordering van de doorloopsnelheid van de afdoening van klachten. Twee beklagzittingen zijn komen te vervallen, waarvan één vanwege de geldende coronamaatregelen.

In totaal zijn er 42 beklagzittingen geweest, waarvan 38 fysieke beklagzittingen in de inrichting en 4 digitale beklagzittingen via Skype. De beklagzitting zijn onderverdeeld in 14 enkelvoudige beklagzittingen en 28 meervoudige beklagzittingen. Het aantal enkelvoudige beklagzittingen is hoger doordat de digitale zittingen enkelvoudig hebben plaatsgevonden en omdat hiermee uitvoering werd gegeven aan de coronamaatregelen om zoveel als mogelijk het risico op verspreiding van het virus te beperken.

De samenstelling van de beklagcommissie was als volgt. Als voorzitter traden zes leden van de commissie van toezicht afwisselend op.

De overige leden van de commissie hebben bij toerbeurt aan de meervoudige beklagzittingen deelgenomen. Telkens is bijstand verleend door een (plaatsvervangend) secretaris. De zittingsplanning voor 2022 is vastgesteld op basis van de instroomcijfers van 2021. De commissie streeft naar instroom = uitstroom.

In 2022 werd de mondelinge uitspraak ter zitting gehanteerd. Ter zitting wordt aan klager een formulier uitgereikt waarop de aan hem medegedeelde uitspraak is aangekruist. Op dit formulier wordt tevens vermeld waar en binnen welke termijn klager beroep in kan stellen. Naast het uitreiken van dit formulier aan de klager, wordt de mondeling gedane uitspraak ook aangetekend op de klacht ex artikel 67 lid 5 van

de Penitentiaire beginselenwet. Indien een klager vanwege ontslag thuis is opgeroepen en niet ter zitting verschijnt, wordt alsnog een aantekening mondelinge uitspraak (AMU) opgemaakt en verzonden. Hierin is opgenomen dat de beroepstermijn van zeven dagen gaat lopen nadat klager het afschrift heeft ontvangen. Overigens merkt de commissie op dat klagers die uit de inrichting zijn ontslagen en voor de behandeling van de klacht 'thuis' zijn opgeroepen, zelden ter zitting verschijnen. De beklagcommissie heeft een aantal keren na behandeling ter zitting van complexe klachten de zaak aangehouden om de directie en/of klager in de gelegenheid te stellen nadere inlichtingen te verstrekken. Vervolgens is de klacht opnieuw op zitting geplaatst of is er schriftelijk uitspraak in gedaan. In een enkel geval is de voorzitter van de commissie als alleensprekende beklagrechtter opgetreden. Een deel van de ingekomen klaagschriften, is op grond van artikel 64, eerste lid, Penitentiaire beginselenwet schriftelijk afgedaan.

Klagers hebben in 2022 telkens een ontvangstbevestiging van hun klacht ontvangen. De commissie van toezicht is van mening dat het versturen van een ontvangstbevestiging bij klagers de onzekerheid over het aankomen van hun klacht wegneemt en past in de systematiek van de Algemene wet bestuursrecht. Ook dit verslagjaar heeft de commissie de beklagzaken digitaal gescand. De gescande beklagzaken worden per mail gezonden naar de directie, waarna de directie een verweerschrift opstelt en dit digitaal aan de commissie doet toekomen.

De beschikkingen in rogatoire zaken worden in beginsel genomen door de alleensprekende beklagrechtter en steeds schriftelijk uitgewerkt, omdat er geen mondelinge behandeling in aanwezigheid van klager kan plaatsvinden. Mocht de complexiteit van de beklagzaak daartoe aanleiding geven, wordt de beklagzaak meervoudig behandeld en daarna schriftelijk afgedaan.

Uitgangspunt bij onderstaand klachtenoverzicht zijn de klachten die in het verslagjaar 2022 op 24 oktober 2023 zijn afgedaan. Op 24 oktober 2023 stonden er nog 21 klachten open uit 2022.

	2020	2021	2022
Ongegrond	363 (44%)	316 (47,5%)	286
Gegrond	61 (7,4%)	64 (9,6%)	44
niet-ontvankelijk	187 (22,6%)	114 (17,1%)	211
Ingetrokken	164 (19,9%)	1105 (15,8%)	102
overgedragen (doorgestuurd en anders afgedaan)	50 (6,1%)	23 (3,5%)	34
grievens afgedaan		43 (6,5%)	124
totaal afgedane klachten	826 (100%)	665 (100%)	801 (100%)
totaal afgedane klachten 2020/21		105	16
lopende klachten/grievens	105	16	22
verzoeken rogatoir horen	8	9	9

In het afgelopen verslagjaar werden in totaal 832 klachten bij de commissie ingeschreven. Hiervan zijn 810 klachten (801 + 9 = 810) afgedaan.

Ten opzichte van 2022 zijn de binnengekomen klachten toegenomen. Uit de tabel in bijlage B blijkt dat het aantal klachten over de activiteiten, het contact met de buitenwereld en de ordemaatregel is toegenomen. Eerder al heeft de commissie haar zorgen geuit over de populatie in de P.I. Grave. In toenemende mate worden gedetineerden geplaatst met een psychiatrische achtergrond.

Het komt geregeld voor dat klaagschriften meerdere klachten bevatten, dan wel dat een klacht uiteenvalt in meerdere onderdelen. Het is niet altijd duidelijk of een klaagschrift kan worden opgevat als één klacht of dat het moet worden opgesplitst in meerdere klachten. Vaak wordt zulks pas duidelijk bij een inhoudelijke beoordeling van het klaagschrift. Desondanks is zo goed en kwaad als dat gaat, getracht om, wanneer één klaagschrift meerdere klachten omvatte, deze als afzonderlijke klachten te registreren.

De tabel in bijlage B geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover klachten zijn ingediend in 2022. In Klaver zijn de onderwerpen waaronder een klacht kan worden ingeboekt landelijk vastgesteld.

De commissie van toezicht is van mening dat onderwerpen ontbreken en dat sommige onderwerpen overbodig zijn. De administratie heeft een overzicht gemaakt van welke klachten zij onder welk onderwerp invoert. Dit overzicht is weergegeven in bijlage C.

Uit de tabel blijkt dat verreweg de meeste klachten zijn ingediend over de oplegging van een disciplinaire straf, contact buitenwereld, ordemaatregel en verzorging. regime en informatie/procedure. Andere veelvoorkomende onderwerpen zijn regime en selectie/overplaatsing.

Van de genoemde 801 klachten zijn er 102, al dan niet na bemiddeling door de maandcommissaris, ingetrokken. Op de overige klachten zijn de volgende uitspraken gedaan:

- 286 keer is een klacht ongegrond verklaard;
- 44 keer is een klacht gegrond verklaard;
- 211 keer is een klager niet-ontvankelijk in zijn klacht verklaard.

Tegen uitspraken van de beklagcommissie of de alleensprekende beklagrechter op in 2022 afgedane klachten heeft de directie 6 keer beroep ingesteld, en zijn 45 klagers in beroep gegaan bij de RSJ. Mondelinge uitspraken zijn steeds schriftelijk uitgewerkt en naar de RSJ verzonden.

De beroepscommissie heeft 7 uitspraken bevestigd. In 14 zaken is klager niet-ontvankelijk in zijn beroep verklaard. In 30 zaken heeft de beroepscommissie nog geen uitspraak gedaan.

Er zijn in 2022, na een verzoek daartoe, 9 in de inrichting verblijvende gedetineerden rogatoir gehoord.

De commissie van toezicht stelt vast dat gedetineerden in toenemende mate rechtsbijstand genieten tijdens een beklagzitting.

Ten aanzien van de wettelijke termijn waarbinnen de beklagcommissie dan wel een beklagrechter een uitspraak dient te geven op een ingekomen klacht, merkt de commissie op dat deze termijn in 2022 in 57% niet is gehaald. In 2021 was dit percentage 49%. In de praktijk blijken de wettelijke termijnen moeilijk te realiseren, ook al streeft de commissie voortdurend naar een voortvarende behandeling van de klachten. De klachten staan uiterlijk binnen 4 weken op zitting. Vaak treedt echter vertraging op waarop de beklagcommissie geen of weinig invloed kan uitoefenen. Deze vertraging wordt onder meer verklaard doordat reactietermijnen op gevraagde verweren niet altijd in acht worden genomen, maar ook door de tijd die gemoeid is met de uitvoering van rogatoire commissies. De commissie van toezicht zag het aantal klachten het afgelopen jaar toenemen.

8. Slotoverweging

Dit verslagjaar overziende, heeft de commissie haar werk, na afschaling van de coronamaatregelen, op adequate wijze kunnen vervullen. Daarbij mag zeker worden opgemerkt dat de individuele leden van de commissie dit werk ook met plezier hebben verricht, mede gelet op de omstandigheden waaronder zij haar werk hebben moeten verrichten. De commissie heeft uit de contacten met de directie en de gedetineerden de algemene indruk gekregen dat de bejegening van de gedetineerden goed te noemen is. Mede gelet op de aard van de klachten, de inhoud van hetgeen uit de gesprekken met de maandcommissaris naar voren komt, en hetgeen de commissie overigens ter ore komt, kan worden geconcludeerd dat binnen de kaders van de penitentiaire wet- en regelgeving, het gevoerde beleid op verantwoorde uitgangspunten berust en dat aan dat beleid als regel op bevredigende wijze gestalte wordt gegeven.

De commissie en directie hebben zich met elkaar verstaan om elkaar over diverse onderwerpen zo volledig mogelijk te informeren. De P.I. Grave beschikt over loyale en verantwoordelijke medewerkers die samen tot een goede en verantwoorde werkwijze komen, waarbij ontwikkeling van die werkwijze voorop blijft staan.

De commissie van toezicht kon, dankzij wederzijdse bereidheid van directie, personeelsleden en commissieleden, haar taken goed blijven uitvoeren.

De Commissie dankt de directie, de afdelingshoofden en alle overige medewerkers voor de constructieve, effectieve en prettige samenwerking in 2022 en ziet 2023 positief tegemoet.

Dit jaarverslag is vastgesteld in de vergadering van de commissie van toezicht van

de secretaris,

de voorzitter,

Bijlage A. Grievensoverzicht naar onderwerp (alleen Klaver)

Onderwerp	2021		2022	
	aantal	%	aantal	%
Activiteiten	8	18,6	17	14,2
Bejegening	12	27,9	20	16,7
Contact buitenwereld	2	4,7	14	11,7
Controle	0	0	1	0,8
Eisen verblijfsruimte	0	0	4	3,3
Informatie / procedure	4	9,3	11	9,2
Nog onbekend	1	2,3	1	0,8
Persoonlijke voorwerpen	2	4,7	5	4,2
Regime	3	7	13	10,8
Rekening-courant	0	0	1	0,8
Selectie/ overplaatsing	1	2,3	2	1,7
Verzorging	10	23,2	31	25,8
Totaal ingediende klachten	43	100	120	100

Bijlage B. Klachtenoverzicht naar onderwerp (alleen Klaver)

onderwerp	2021		2022	
	aantal	%	aantal	%
Activiteiten	53	8,2	63	8,9
Behandeling	0	0	1	0,1
Bejegening	32	4,9	24	3,9
Compensatie	0	0	1	0,1
Contact buitenwereld	77	11,9	147	20,8
Controle	13	2	10	1,6
DBT	18	2,8	20	2,9
Disciplinaire straf	105	16,2	97	13,8
Eisen verblijfsruimte	5	0,8	16	2,4
Geweld	2	0,3	3	0,5
Informatie / procedure	57	8,8	53	7,6
ISD	2	0,3	0	0
Nog onbekend	1	0,1	1	0,1
Ordemaatregel	19	2,9	43	6,1
Persoonlijke voorwerpen	48	7,5	29	4,3
Regime	70	10,8	54	7,7
Rekening-courant	20	3,1	18	0,3
Rogatoir verzoeken*	8	1,3	9	1,4
Schadeverhaal	0	0	2	0,4
Selectie/ overplaatsing	35	5,4	44	6,3
Time-out	0	0	0	0
Transport	0	0	1	0,1
Verlaten inrichting	4	0,6	1	0,1
Verzorging	78	12,1	75	10,6
Totaal ingediende klachten	647	100	712	100

* dit aantal kan groter zijn dan de verzoeken rogatoir horen die zijn afgedaan, omdat sommige verzoeken worden overgedragen aan een andere inrichting of worden ingetrokken.

Bijlage C. Onderwerpen Klaver

Activiteiten	Arbeid Luchten Sport Diversen
Bejegening	-
Compensatie	-
Contact buitenwereld	Bellen Post Bezoek
Controle	Urinecontrole Celinspectie Visitatie / foullering
DBT	-
Disciplinaire straf	-
Eisen verblijfsruimte	-
Geweld	-
Informatie / procedure	Inzage processtukken Termijn rapport / beschikking Sprekersbriefje Beklagformulier e.d. Bevolkingsadministratie
Nog onbekend	
Ordemaatregel	-
Persoonlijke voorwerpen	Zoekraken / beschadigen goederen Verzegeling Invoer / uitvoer
Regime	Regime / beleid / huisregels Twee op 1 cel
Rekening-courant	-
Rogatoir verzoek	-
Schadeverhaal	-
Selectie / overplaatsing	Andere Commissie van Toezicht Doorsturen Selectiefunctionaris Doorsturen Medisch Adviseur / Hoofd Zorg Interne /externe overplaatsing
Time-out	Bewaardersarrest / rode kaart
Transport	DV&O
Verlaten inrichting	Verlof Uitstel VI-datum
Verzorging	Voeding Medisch Hygiëne Religie Tandarts